

Asia C-352/23 [Changu]¹

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

7.6.2023

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Administrativen sad Sofia-grad (Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

29.5.2023

Kantaja:

LF

Vastaaja:

Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite

Pääasian kohde

Pääasian oikeudenkäynnissä kolmannen maan kansalainen on nostanut kanteen päätöksestä, jolla hylättiin hänen kansainvälistä suojelua koskeva hakemuksensa ja kieltäydyttiin myöntämästä hänelle pakolaisasemaa ja humanitaarista asemaa (toissijaista suojelua).

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeusperusta

Ennakkoratkaisupyyntö esitetään SEUT 267 artiklan toisen kohdan nojalla, ja se koskee vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU (jäljempänä direktiivi 2011/95) johdanto-osan 15 perustelukappaleen sekä 2 artiklan

¹ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

h alakohdan ja 3 artiklan, jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY (jäljempänä direktiivi 2008/115) johdanto-osan 12 perustelukappaleen ja 14 artiklan 2 kohdan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 1, 4 ja 7 artiklan tulkintaa. Ennakkoratkaisupyyntöä tiedustellaan, onko mainittujen säännösten ja määräysten kanssa yhteensopiva sellainen Bulgarian lainsäädäntö, jossa säädetään siitä mahdollisuudesta, että humanitaarista asemaa (joka Bulgarian oikeudessa vastaa direktiivissä 2011/95 tarkoitettua toissijaista suojelua) ei myönnetä ulkomaalaiselle, jos hän voisi altistua todelliselle vaaralle joutua kärsimään vakavaa haittaa, vaan ainoastaan siinä tapauksessa, että tällaisen aseman myöntämiselle on ” muita humanitaarisia syitä”. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuimien pyrkii etenkin selvittämään, muodostaako ulkomaalaisen Bulgariassa oleskelun huomattava kesto – noin 27 vuotta – ”humanitaarisen syyn”, joka oikeuttaa humanitaarisen aseman (toissijaisen suojelun) myöntämisen, kun otetaan huomioon, että ulkomaalainen oleskelee Bulgariassa laittomasti, että hän on paperiton ja ettei hänellä ole ollut suurimman osan oleskelunsa kestosta riittäviä varoja perustarpeidensa – ravinto, henkilöhygieniä ja majoitus – tyydyttämiseksi. Tässä yhteydessä tulee esille myös kysymys siitä, onko kansallisten viranomaisten, jotka eivät ole kyseisen pitkän ajanjakson kuluessa ryhtyneet toimiin määrittääkseen ulkomaalaisen asemaa Bulgarian alueella sovellettavan kansallisen oikeuden mukaisesti, laiminlyönti edellä mainittujen perusoikeuskirjan määräysten vastainen.

Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/95/EU johdanto-osan 15 perustelukappaletta, 2 artiklan h alakohdan ja 3 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltio voi niiden nojalla ottaa käyttöön kansallista sääntelyä, joka koskee kansainvälisen suojelun myöntämistä myötätunnosta tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä ja jolla ei ole mitään direktiivin 2011/95 johdanto-osan 15 perustelukappaleen ja 2 artiklan h alakohdan (muunlainen suojelu) mukaista yhteyttä direktiivin 2011/95 logiikkaan ja henkeen, vai onko myös tällaisessa tapauksessa kansallisessa lainsäädännössä säädetyn mahdollisuuden myöntää suojelua ”humanitaarisista syistä” oltava direktiivin 2011/95 3 artiklan nojalla kansainvälistä suojelua koskevien oikeusnormien mukainen?

2. Velvoittavatko jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi 16.12.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/115/EY johdanto-osan 12 perustelukappale ja 14 artiklan 2 kohta,

luettuina yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 1 ja 4 artiklan kanssa, jäsenvaltion antamaan kolmannen maan kansalaisille kirjallisen vahvistuksen siitä, että he oleskelevat maassa laittomasti mutta että heitä ei voida vielä palauttaa?

3. Onko sellaisen kansallisen oikeudellisen kehyksen tapauksessa, jossa kolmannen maan kansalaisen aseman määrittämistä ”humanitaarisista syistä” koskeva ainoa säännös sisältyy turvapaikka- ja pakolaislain (Zakon za ubezhishteto i bezhantsite, jäljempänä ZUB) 9 §:n 8 momenttiin, tämän kansallisen säännöksen tulkinta, jolla ei ole mitään yhteyttä direktiivin 2011/95 luonteeseen ja perusteisiin, yhteensopiva direktiivin 2011/95 johdanto-osan 15 perustelukappaleen sekä 2 artiklan h alakohdan ja 3 artiklan kanssa?

4. Edellyttävätkö perusoikeuskirjan 1, 4 ja 7 artikla direktiivin 2011/95 soveltamisen yhteydessä sen tutkimista, muodostaako kolmannen maan kansalaisen pitkäaikainen oleskelu jäsenvaltiossa ilman säänneltyä asemaa itsenäisen perusteen kansainvälisen suojelun myöntämiselle ”pakottavien humanitääristen näkökohtien” perusteella?

5. Mahdollistaako jäsenvaltion positiivinen velvoite taata perusoikeuskirjan 1 ja 4 artiklan kunnioittaminen ZUB:n 9 §:n 8 momentin mukaisen kansallisen toimenpiteen laajan tulkinnan, jossa ylitetään direktiivin 2011/95 mukaiset kansainvälisen suojelun logiikka ja normit, ja edellyttääkö se tulkintaa, joka koskee yksinomaan perusoikeuskirjan 1 ja 4 artiklan mukaisten ehdottomien perusoikeuksien kunnioittamista?

6. Voiko se, ettei suojelua myönnetä ZUB:n 9 §:n 8 momentin perusteella kantajan kaltaisessa tilanteessa olevalle kolmannen maan kansalaiselle, johtaa siihen, että jäsenvaltio ei noudata perusoikeuskirjan 1, 4 ja 7 artiklan mukaisia velvoitteitaan?

Kansainväliset oikeussäännöt

Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus, jonka pakolaisten ja valtiottomien henkilöiden oikeudellista asemaa käsittelevä Yhdistyneiden kansakuntien diplomaattinen konferenssi hyväksyi 28.7.1951 Genevessä (jäljempänä Geneven yleissopimus)

Yleissopimus ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus): 1 ja 3 artikla sekä 8 artiklan 1 kappale

Euroopan unionin oikeussäännöt ja -käytäntö

Euroopan unionin perusoikeuskirja: 1, 4 ja 7 artikla sekä 19 artiklan 2 kohta

Direktiivi 2011/95: johdanto-osan 15 perustelukappale, 2 artiklan 1 alakohta ja 3 artikla

Direktiivi 2008/115: johdanto-osan 12 perustelukappale, 6 artiklan 4 kohta sekä 8 ja 14 artikla

Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa seuraavia koskevaan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön: käsite ”pakottavat humanitääriset näkökohdat” – tuomio 18.12.2014, M’Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452, 39 ja 40 kohta); määräaika laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen maastapoistamiselle – tuomio 20.10.2022, Centre public d’action sociale de Liège (Palauttamispäätöksen peruminen tai lykkääminen) (C-825/21, EU:C:2022:810, 50 kohta); kolmansien maiden kansalaisten väliaikaisen aseman luvattomuus – tuomio 3.6.2021, Westerwaldkreis (C-546/19, EU:C:2021:432); jäsenvaltion viranomaisten välinpitämättömyys, joka johtaa asianomaisen henkilön saattamiseen ihmisarvon vastaiseen alennustilaan – tuomio 19.3.2019, Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, 92 kohta).

Kansalliset oikeussäännöt

Turvapaikka- ja pakolaislaki (Zakon za ubezhishteto i bezhantsite): 1 §, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 8 momentti, 29 §, 40 §:n 1 ja 3 momentti sekä 76a ja 76c §

Bulgarian tasavallassa olevista ulkomaalaisista annettu laki (Zakon za chuzhdentsite v Republika Bulgaria, jäljempänä ZChRB): 9e §, 9h §:n 1 ja 4 momentti, 10 §:n 2 momentti, 14 §:n 1 momentti ja 5 momentin 1 kohta, 22 §:n 1 momentti sekä 27, 28 ja 44b §, kyseisen lain lisäsäännösten (Dopolnitelni razporedbi) [1 §:n] 16 kohta

ZChRB:n täytäntöönpanoasetus (Pravilnik za prilozhenie na Zakona za chuzhdentsite v Republika Bulgaria): 3 ja 11 §

Bulgariassa käytössä olevista henkilöllisyysasiakirjoista annettu laki (Zakon za bulgarskite lichni dokumenti): 14 §:n 1 momentti, 55 §:n 1 ja 3 momentti sekä 57 §

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Kantaja, joka on Tansanian kansalainen, oli lähtenyt laittomasti alkuperämaastaan ja matkustanut Bulgariaan vuonna 1996. Siitä lähtien kantaja on jättänyt vuosina 1997, 2004, 2006, 2007, 2008, 2009 (kaksi suojeluhakemusta), 2012, 2014, 2017 ja 2021 yhteensä yksitoista kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, joilla hän pyrki siihen, että hänen asemansa Bulgariassa määritettäisiin. Hänen hakemuksensa hylättiin pääasiallisesti sillä perusteella, ettei perusteita pakolaisaseman tai humanitaarisen suojelun (toissijaisen suojelun) myöntämiselle ollut.

- 2 Koska kantaja on paperiton, hän ei voi ottaa vastaan työtä eikä vastata ravitsemuksestaan ja asumisestaan. Hänet on tuomittu useasti huumausaineiden ostamisesta ja hallussapidosta. Kantaja väittää, että poliisi on pidättänyt hänet useita kertoja ja että hän on ollut kolme vuotta vankilassa ja tietyn ajan Darzhavna agentsia za bezhantsiten (kansallinen pakolaisvirasto, jäljempänä DAB) turvapaikanhakijoille tarkoitettussa suljetussa vastaanottokeskuksessa. Kantajaa vastaan määrättiin useita ZChRB:n mukaisia hallinnollisia pakkotoimenpiteitä hänen maastapoistamistaan ja alkuperämaahan palauttamistaan varten. Mitään näistä toimenpiteistä ei pantu täytäntöön.
- 3 Menettely ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa aloitettiin kantajan 13.4.2021 tekemän kansainvälistä suojelua koskevan 11. hakemuksen yhteydessä. Kyseisessä hakemuksessa kantaja väitti, ettei Bulgariassa ole Tansanian suurlähetystä, että saadakseen Tansanian passin hänen olisi matkustettava lähimpään Tansanian suurlähetystöön, joka sijaitsee Berliinissä (Saksa), ettei hänellä ole varaa matkustaa sinne ja että näin pitkä matka vaarantaisi hänen henkensä hänen heikentyneen terveydentilansa vuoksi. Kantajan mukaan hän ei voi saada alkuperämaassaan hoitoa, koska hänellä ei ole mahdollisuutta käyttää terveystalveta. Lisäksi hän väittää, että on viettänyt puolet tietoisesta elämästään Bulgariassa, että hän on integroitunut bulgarialaiseen yhteiskuntaan ja että hän osaa bulgarian kieltä.
- 4 DAB:n toimivaltainen viranomainen totesi 29.4.2021 tekemässään päätöksessä, ettei hakemusta voida ottaa käsiteltäväksi. Se katsoi, että nyt tarkasteltavassa tapauksessa ei voida soveltaa ZUB:n säännöksiä ja että ZChRB:n menettelyn mukaisesti Direktsia "Migratsia" kam Ministerstvo na vatreshnite rabotin (sisäministeriön maahanmuutto-osasto) tai Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön on palautettava kantaja alkuperämaahansa.
- 5 Kyseinen päätös kumottiin Administrativen sad Sofia-gradin (hallintotuomioistuin, Sofia, Bulgaria) 25.11.2021 antamalla tuomiolla. Mainituksa tuomiossa todettiin, että kantajaan sovelletaan palauttamiskiellon periaatetta, kun otetaan huomioon hänen väitteensä siitä, että pitkä matkustaminen vaarantaisi välillisesti hänen henkensä hänen heikentyneen terveydentilansa vuoksi. Kyseisen periaatteen loukkaaminen on peruste humanitaarisen aseman myöntämiselle, mikä oikeuttaa myös suojeluhakemuksen käsiteltäväksi ottamisen.
- 6 Tämän jälkeen toteutetussa hallinnollisessa menettelyssä vastaajana oleva Zamestnik-predsdatel na DAB (DAB:n varajohtaja) teki 10.8.2022 ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa riitautetun päätöksen, jossa kantajalle ei myönnetty pakolaisasemaa eikä humanitaarista asemaa, koska kantaja ei ole näyttänyt toteen perusteltua pelkoa joutua vainotuksi tai todellista vaaraa joutua kärsimään vakavaa haittaa. Hän totesi, että kantajan Bulgarian yhteiskuntaan integroitumisen yhteydessä mainitut henkilökohtaiset syyt eivät ole peruste humanitaarisen aseman myöntämiselle ja että kantajalle annetut lainvoimaiset tuomiot kumoavat väitetyn integroitumisen.

Pääasian asianosaisten keskeiset lausumat

- 7 Kantaja väittää, ettei ZChRB:tä voida soveltaa häneen ja että ainoa mahdollisuus määrittää hänen asemansa sisältyy ZUB:n 9 §:n 8 momenttiin, jonka mukaan ”humanitaarinen asema voidaan myöntää myös muista humanitaarisista syistä”. Hän on asunut Bulgariassa lähes 27 vuotta, ja hänellä on oikeus yksityiselämänsä, ihmisarvonsa ja perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksiensa kunnioittamiseen. Oikeudellisesti avoin tilanne, jossa kantaja on, merkitsee Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan vastaista epäinhimillistä ja halventavaa kohtelua.
- 8 Vastaaja väittää, että kanne on hylättävä, koska ei ole todettu olosuhteita, jotka oikeuttaisivat pakolaisaseman myöntämisen ZUB:n 8 §:n 1 momentin nojalla – kantajalla ei nimittäin ole ”perusteltua pelkoa joutua vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, poliittisen mielipiteen tai tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen perusteella” –, eikä ZUB:n 9 §:n 1 momentin mukaisia perusteita humanitaarisen aseman (toissijaisen suojelun) myöntämiselle ole – ei nimittäin ole viitteitä ”todellisesta vaarasta joutua kärsimään vakavaa haittaa, kuten kuolemanrangaistus tai teloitus, kidutus tai epäinhimillinen tai halventava kohtelu tai rangaistus taikka siviilihenkilön henkeä tai ruumiillista koskemattomuutta uhkaava vakava ja henkilökohtainen vaara, joka johtuu mielivaltaisesta väkivallasta kansainvälisen tai maan sisäisen aseellisen selkkauksen yhteydessä”. Vastaajan mukaan kantajan oikeusasema on määritettävä ZChRB:n nojalla.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyyntöjen perusteluista

- 9 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, ettei käsiteltävän asian tosiseikoista ilmene kantajan osalta tosiasiallisesti ”perusteltua pelkoa joutua vainotuksi” eikä ”todellista vaaraa joutua kärsimään vakavaa haittaa”. Tämä johtuu ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan siitä, ettei kysymys toimenpiteistä, joita toimivaltaisten kansallisten viranomaisten on toteutettava kantajaan nähden, tule esille vainon tai sen vaaran yhteydessä, että kantaja joutuisi mahdollisen alkuperämaahansa palauttamisen tapauksessa kärsimään vakavaa haittaa, vaan sen erityistilanteen osalta, jossa kantaja on Bulgariassa.
- 10 Mahdollisuudesta myöntää oleskelulupa humanitaarisista syistä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin selventää, ettei kansallisessa lainsäädännössä eikä etenkin ZChRB:ssä säädetä tällaisesta mahdollisuudesta, toisin kuin direktiivin 2008/115 6 artiklan 4 kohdassa, jonka mukaan ”jäsenvaltio voi milloin tahansa päättää myöntää alueellaan laittomasti oleskelevalle kolmannen maan kansalaiselle erillisen oleskeluluvan tai muun luvan, joka oikeuttaa oleskeluun, yksilöllisten inhimillisten syiden tai humanitaaristen tai muiden syiden perusteella”. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin kuitenkin katsoo, ettei unionin oikeusjärjestyksessä velvoiteta jäsenvaltioita myöntämään alueellaan laittomasti oleskeleville kolmansien maiden kansalaisille oleskeluoikeutta pelkästään

humanitaaristen syiden perusteella. Tällaisen mahdollisuuden käyttöönotto on pikemminkin niiden harkintavallassa.

- 11 Kantajan tehtyä huomattavan pitkän ajanjakson kuluessa useita kansainvälistä suojelua koskevia hakemuksia, jotta hänelle myönnettäisiin turvapaikka tai humanitaarinen asema (toissijaista suojelua), hän vaatii nyt ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä, että hänelle myönnetään ZUB:n 9 §:n 8 momentin mukainen humanitaarinen asema humanitaarisista syistä, jotka liittyvät siihen, että hän on oleskellut jo pitkään Bulgariassa, että hän on paperiton ja ettei hänellä ole suurimman osan tästä ajasta ollut varoja ruokaan ja majoitukseen. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että kun otetaan huomioon kantajan tilanne, ainoa mahdollisuus määrittää hänen asemansa Bulgarian oikeuden perusteella on soveltaa mainittua ZUB:n 9 §:n 8 momenttia siten, että kantajalle myönnetään humanitaarinen asema (toissijainen suojelu) humanitaarisista syistä.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei kuitenkaan ole varma, onko ZUB:n 9 §:n 8 momentti yhteensopiva direktiivin 2011/95 ja erityisesti sen johdanto-osan 15 perustelukappaleen sekä 2 artiklan h alakohdan ja 3 artiklan kanssa. Direktiivin 2011/95 johdanto-osan 15 perustelukappaleen mukaan ”tätä direktiiviä ei sovelleta sellaisiin kolmansien maiden kansalaisiin tai kansalaisuudettomiin henkilöihin, joiden annetaan jäädä jäsenvaltioiden alueelle myötätunnosta tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä eikä kansainvälisen suojelun tarpeen perusteella”. Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan kyseisen direktiivin 2 artiklan h alakohdan sisältävästä käsitteestä ”kansainvälistä suojelua koskeva hakemus” määritelmästä voidaan päätellä, että unionin oikeudessa sallitaan mahdollisuus siihen, että kolmannen maan kansalainen ”nimenomaisesti [pyytää] tämän direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävää muunlaista suojelua, jota voidaan pyytää erikseen”.
- 13 Samanaikaisesti direktiivin 2011/95 3 artiklassa säädetään, että ”jäsenvaltiot voivat säätää tai pitää voimassa suotuisampia säännöksiä sen määrittämiseksi, kuka määritellään pakolaiseksi tai henkilöksi, jolle voidaan antaa toissijaista suojelua, sekä kansainvälisen suojelun sisällön määrittelemiseksi, kunhan nämä säännökset ovat yhteensopivat tämän direktiivin kanssa”.
- 14 Tätä taustaa vasten ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle herää kysymys, mahdollistavatko mainitut direktiivin 2011/95 säännökset kansallisen lainsäädännön, jossa säädetään mahdollisuudesta myöntää kansainvälistä suojelua ”myötätunnosta tai yksilöllisistä inhimillisistä syistä” (kyseisen direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappale) eikä kyseisessä direktiivissä mainituista syistä, vai onko tällaisen suojan myöntämisen käänteisesti oltava yhteensopiva kyseisen direktiivin kanssa sen 3 artiklan mukaisesti.
- 15 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin viittaa siihen, että Varhoven administrativen sadin (ylin hallintotuomioistuin, Bulgaria; jäljempänä VAS) oikeuskäytännön mukaan ZUB:n 9 §:n 8 momentissa säädettyyn käsitteeseen

”muista humanitaarisista syistä” kuuluu tapauksia, jotka eroavat kyseisen säännöksen 1 momentissa mainituista ja joissa ulkomaalaisella on yhtä suuri todellinen vaara joutua alkuperämaahansa palatessaan kärsimään vakavaa haittaa henkensä tai ruumiillisen koskemattomuutensa osalta.

- 16 VAS lähtee oikeuskäytännössään siitä, että ZUB:n 9 §:n 8 momentissa myönnetään erityissuojaa, jota sovelletaan ainoastaan poikkeustapauksissa, jotka liittyvät ulkomaalaisen tilanteeseen hänen alkuperämaassaan ja joihin eivät kuulu sellaiset taloudelliset, sosiaaliset tai perheeseen liittyvät syyt, jotka ovat riippuvaisia yksinomaan suojaa hakevan henkilön tahdosta. VAS on useissa ratkaisuissaan vahvistanut 9 §:n 8 momentin mukaisen humanitaarisen aseman myöntämisen tapauksissa, joissa kyseistä säännöstä sovellettiin erityisistä syistä, kuten alaikäisten lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi, perheen yhtenäisyyden säilyttämiseksi, perheväkivallalta suojaamiseksi, alkuperämaassa vallitsevan humanitaarisen kriisin vuoksi jne.
- 17 Kun tarkastellaan pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaista tilannetta, jossa ulkomaalainen on oleskellut Bulgariassa laittomasti erittäin pitkään, tämä seikka ei kansallisen oikeuskäytännön mukaan ole peruste pakolaisaseman tai humanitaarisen aseman (toissijaisen suojelun) myöntämiselle.
- 18 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan herää kuitenkin kysymys, muodostaako edellä kuvattu paperittoman ulkomaalaisen, jolla ei ole varoja ruokaa ja majoitusta varten, oleskelun pitkä kesto itsenäisen perusteen kansainvälisen suojelun myöntämiselle 18.12.2014 annetun tuomion M’Bodj (C-542/13, EU:C:2014:2452) 39 kohdassa tarkoitettujen ”pakottavien humanitääristen näkökohtien” perusteella. Mainitussa 39 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että ”Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että – – päätös poistaa vakavasta fyysisestä tai henkisestä sairaudesta kärsivä ulkomaalainen maahan, jossa tällaisen sairauden hoitokeinot ovat heikommät kuin kyseisessä valtiossa, voi nostattaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan kannalta tarkasteltavan kysymyksen erittäin poikkeuksellisissa tapauksissa silloin, kun maastapoistamista vastaan puhuvat humanitääriset näkökohdat ovat pakottavia (ks. mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.5.2008, N. v. Yhdistynyt kuningaskunta, 42 kohta)”. Kyseisen tuomion 40 kohdassa unionin tuomioistuin kuitenkin katsoi, että se, ettei ulkomaalaista voida tällaisessa tapauksessa poistaa maasta sellaiseen maahan, jossa ei ole asianmukaista hoitoa, ”ei tarkoita sitä, että hänelle olisi annettava lupa oleskella jäsenvaltiossa – – toissijaisen suojelun nojalla”.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että kantajan heikentynyttä terveydentilaa on tarkasteltava Geneven yleissopimuksen 33 artiklaan ja perusoikeuskirjan 19 artiklan 2 kohtaan kirjatun palauttamiskiellon periaatteen yhteydessä ja että tämän periaatteen mahdollinen loukkaaminen voi nostaa esille kysymyksiä Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan ja perusoikeuskirjan 4 artiklan, joissa kielletään epäinhimillinen ja halventava kohtelu, soveltamisesta.

- 20 Se lainaa 3.6.2021 annetun tuomion Westerwaldkreis (C-546/19, EU:C:2021:432) 57 kohtaa, jossa unionin tuomioistuin totesi, että ”olisi – – sekä direktiivin 2008/115 tarkoituksen – – että kyseisen direktiivin 6 artiklan sanamuodon vastaista sietää sellaisten kolmansien maiden kansalaisten väliaikaista asemaa, jotka oleskelevat jäsenvaltion alueella ilman oikeutta tai oleskelulupaa, – – mutta joita koskevaa voimassa olevaa palauttamispäätöstä ei ole”.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin lainaa lisäksi 20.10.2022 annetun unionin tuomioistuimen tuomion Centre public d'action sociale de Liège (Palauttamispäätöksen peruminen tai lykkääminen) (C-825/21, EU:C:2022:810) 50 kohtaa, jonka mukaan ”jäsenvaltioille direktiivin 8 artiklassa asetettu velvoite toteuttaa maastapoistaminen 8 artiklan 1 kohdassa luetelluissa tapauksissa on täytettävä viipymättä (ks. vastaavasti tuomio 6.12.2011, Achughabian, C-329/11, EU:C:2011:807, 45 kohta)”. Tämä edellytys ei täyttnyt kantajan osalta, joka on oleskellut Bulgariassa siitä lähtien, kun hän saapui Bulgarian alueelle vuonna 1996, vaikka häntä vastaan on määrätty useita hallinnollisia pakkokeinoja hänen palauttamisekseen alkuperämaahansa.
- 22 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin mainitsee myös 19.3.2019 annetun tuomion Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218), jonka 92 kohdassa unionin tuomioistuin viittaa tapaukseen, jossa ”jäsenvaltion viranomaisten välinpitämättömyydestä seuraa, että julkisesta avusta täysin riippuvainen henkilö on tahdostaan ja tekemistään valinnoista riippumatta äärimmäisessä aineellisessa puutteessa, jossa hän ei kykene täyttämään edes kaikkein perustavanlaatuisimpia tarpeitaan, kuten ravintoon, puhtauteen ja asumiseen liittyviä tarpeita, ja joka vahingoittaa hänen fyysistä tai henkistä terveyttään tai saattaa hänet ihmisarvon vastaiseen alennustilaan (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.1.2011, M.S.S. v. Belgia ja Kreikka, CE:ECHR:2011:0121JUD003069609, 252–263 kohta)”.
- 23 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan tulee esille kysymys siitä, merkitseekö kansallisten viranomaisten pitkään jatkunut toimetttömyys tai välinpitämättömyys, kun on kyse kolmannen maan kansalaisen aseman määrittämisestä Bulgarian alueella sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti, perusoikeuskirjan 1, 4 ja 7 artiklan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 ja 8 artiklan rikkomista.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen näkemyksen mukaan tilanne, jossa kantaja on, merkitsee hänen perusoikeuskirjan 1, 4 ja 7 artiklan mukaisten perusoikeuksiensa loukkaamista, koska häntä kohdellaan epäinhimillisesti ja halventavasti, hänen ihmisarvoaan loukataan eikä hänen yksityiselämänsä kunnioiteta. Mainitut määräykset eivät mahdollista pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevan kaltaisessa tapauksessa sitä, että laittomasti oleskelevalta kolmannen maan kansalaiselta, jonka maasta poistamista tosiasiallisesti lykättiin hänen kanteensa tutkimisen vuoksi, evätään mahdollisuus hänen perustarpeidensa eli ravinnon, henkilöhygienian ja majoituksen tyydyttämiseen.

- 25 Tästä syystä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että ZUB:n 9 §:n 8 momenttia olisi tulkittava käsiteltävässä asiassa laajasti siten, että sitä sovellettaessa ei oteta huomioon direktiivissä 2011/95 säädettyjä perusteita toissijaisen suojelun myöntämiselle vaan kunnioitetaan perusoikeuskirjassa taattuja perusoikeuksia.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, ettei kansalliseen oikeuteen sisälly säännöstä, jossa säädettäisiin laittomasti oleskelevan kolmannen maan kansalaisen oikeudesta saada direktiivin 2008/115 14 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä sen johdanto-osan 12 perustelukappaleen kanssa, mukainen kirjallinen vahvistus tilanteestaan. Pääasian oikeudenkäynnissä tarkasteltavassa tapauksessa valtio ”sietää” kantajan sääntelemätöntä asemaa sallimalla hänen pitkän laittoman oleskelunsa alueellaan ilman, että kantajalle on kuitenkaan annettu kirjallista vahvistusta tilanteestaan kyseisen direktiivin mainittujen säännösten mukaisesti.